

Hierbij vindt u onze input voor de oordeelsvorming over:

1 – Intensieve veehouderij	1
2 – Omgevingsverordening: glastuinbouw en meer biodiversiteit	3
3 – Windenergie, RES en regie op wind	3
4 – Regionaal waterprogramma stuurt onvoldoende	4

1 – Intensieve veehouderij

Op 1 december spreken wij in bij het debat over intensieve veehouderij. Hier treft u enkele kernpunten van onze inbreng.

Samenvattend

- Ontwikkel visie op toekomst van de veehouderij en een ruimtelijke zonering daarin. Wees eenduidig dat de huidige veestapel te groot is voor de ecologische draagkracht.
- Ontwikkel ruimtelijk beleid om sturing te geven aan de ontwikkeling van de veehouderij.
- Voorkom een 'lock-in' van niet-duurzame veehouderij op ongeschikte locaties, als gevolg van financiering en subsidiëring van investeringen in stalsystemen.

1. Is de intensieve veehouderij inderdaad een integraal onderdeel van de Kadernota?

Nee, dat is niet het geval. Terwijl de provincie zichzelf de rol toekent om sturing te geven, is dat nu juist wat er niet gebeurt. De overheid laat na om duidelijk te zijn over het feit dat teveel dierlijke eiwitten in onze voeding niet gezond is, en ook over het feit dat de huidige dierlijke sectoren te omvangrijk zijn voor een duurzame kringlooplandbouw. Niet helder zijn over het toekomstperspectief betekent dat ondernemers zand in de ogen wordt gestrooid.

De kwaliteit van water, bodem en lucht is afgelopen jaren weliswaar iets verbeterd, maar ligt ver van doelen voor ecologisch verantwoorde kwaliteit. Bovendien is het effect van te intensieve landbouw rond natuurgebieden en rond gebieden met een functie voor aquatische ecologie of drinkwater, aanzienlijk groter dan elders.

Het is nodig om het ruimtelijk beleid meer dan alleen met het Plussenbeleid in te zetten om de transitie naar natuurinclusieve landbouw te maken en werkelijk sturing te geven.

2. Kan intensieve veehouderij natuurinclusief zijn?

De bijlage van de Statenbrief stelt dat dit mogelijk is en refereert aan het Actieplan Natuurinclusieve Landbouw. Maar als penvoerder van dit Actieplan weet ik zeer goed wat er in staat en hoe het bedoeld is. Het Actieplan beschouwt natuurinclusieve landbouw als kringlooplandbouw met aandacht voor natuur en landschap. Intensieve landbouw kan niet voldoen aan optimaal beheer van natuurlijke hulpbronnen en de zorg voor ecologische functies, juist omdat ze niet grondgebonden is. Intensieve bedrijven met wat grond kunnen maatregelen nemen ter bevordering van landschap of specifieke soorten. Dat maakt ze echter niet integraal natuurinclusief.

3. Sluiten van kringlopen in de intensieve veehouderij?

De Kadernota streeft naar het sluiten van kringlopen, maar een belangrijke bron van aanvoer van mineralen blijft onderbelicht, namelijk veevoer. Een groot deel van het veevoer komt van ver buiten onze lands- en provinciegrenzen.

Het is een illusie om te denken dat de intensieve veehouderij circulair en duurzaam kan zijn met de huidige omvang. Er zijn simpelweg te veel dieren en er is te weinig grond voor een regionale kringloop. Het overschot aan mineralen is een van de redenen dat de Kaderrichtlijn Water niet gehaald wordt.

4. Maatregelen om emissies terug te dringen

De Kadernota zet in op het faciliteren van het terugdringen van emissies. Technische maatregelen zullen altijd onderdeel van de aanpak moeten zijn en innovaties zijn nodig om naar moderne, kennisintensieve duurzame landbouw te gaan. Maar eenzijdig vertrouwen op techniek is naïef. Doelmatigheid begint met aanpak bij de bron: veel minder aanvoer van voer en kunstmest.

Het risico van hoge investeringen in stalsystemen zit in het gevaar van een 'lock-in'. Het PBL waarschuwt hier expliciet voor in het rapport ***Naar een uitweg uit de stikstofcrisis***. Dit maakt eens te meer duidelijk dat een langetermijnvisie op de toekomst en omvang van de veehouderij nodig is.

5. Plussenbeleid

De gevolgen van het Plussenbeleid zijn voor ons niet inzichtelijk. Op gemeentelijk niveau kan er sprake zijn van enige verbetering van de milieukwaliteit. Het Plussenbeleid is echter geen instrument om te grote uitstoot van stikstof op natuur aan te pakken en is niet bedoeld voor ruimtelijke sturing.

6. Ruimtelijke zonering

Grote delen van Gelderland -overgangsgebieden voor stikstof, voor waterdoelen- zijn ongeschikt voor grote dichtheden van dierhouderij. Het omgevingsbeleid moet ruimtelijk zoneren: zones waar concentratie van dierhouderij onvereenigbaar is met de omgevingskwaliteit en zones waar rationele kringlooplandbouw wel past.

De kadernota spreekt op een aantal plaatsen over 'juridisch mogelijk maken' of 'belemmeringen wegnemen'. Wij menen dat een steviger aanpak als stok achter de deur daarnaast noodzakelijk is. We missen de analyse van de juridische mogelijkheden die de provincie onder de komende Omgevingswet heeft om ongewenste ontwikkelingen tegen te gaan.

7. Volksgezondheid

Er is aandacht voor de relatie tussen de uitstoot van fijnstof en effecten op luchtkwaliteit. Deze relatie wordt echter niet heel urgent gevonden. Fijnstof is een belangrijk risico voor de volksgezondheid. De uitstoot van stikstof levert 38% aandeel in de vorming van fijnstof. Gevolg is dat in concentratiegebieden van veehouderij, zoals de Gelderse Vallei, de negatieve gevolgen voor de volksgezondheid aanzienlijk zijn. De normen voor schone lucht van de WHO worden bij lange na niet gehaald.

NB. bovengenoemde punten zijn een samenvatting van onze inspraak op 1 december 2021. [De volledige bijdrage vindt u hier.](#)

2 – Omgevingsverordening: glastuinbouw en meer biodiversiteit

Op 6 oktober hebben wij ingesproken naar aanleiding van de voorgestelde actualisatie 8 van de Omgevingsverordening. Voor uw oordeelsvorming brengen wij specifiek de volgende punten naar voren:

Glastuinbouw

Met succes is in het verleden gewerkt aan glastuinbouwconcentratie. De voorgestelde actualisatie 8 dreigt dit resultaat overboord te gooien. Juist vanwege het bovenlokale karakter en de ruimtelijke impact van glastuinbouw ligt hier een taak voor het provinciaal omgevingsbeleid. Wij vragen u de vigerende regeling te handhaven. Diverse gemeenten uit Rivierenland en de Achterhoek hebben eveneens hun bezwaren tegen de actualisatie kenbaar gemaakt.

Wij missen ook een principiële discussie over groei van glastuinbouw. Wat is de maatschappelijke kosten-baten rekening? De gevolgen zijn groot, het energieverbruik is hoog, het ruimtebeslag is groot (tot 5 ha. voor solitaire bedrijven), personeel is er nauwelijks te krijgen en huisvesting voor veelal buitenlandse arbeiders is vaak onvoldoende of van onvoldoende kwaliteit.

Biodiversiteit en klimaatadaptatie

Het voorstel om het onderwerp klimaatadaptatie voortaan standaard bij ruimtelijke planvorming mee te nemen is een goede zaak. Wij stellen voor om ook het onderwerp biodiversiteit daarbij integraal te betrekken. Er ligt een belangrijke opgave tot behoud en herstel van de biodiversiteit. Daarom is het van belang om biodiversiteit bij planvorming vanaf het begin van het ontwerp mee te nemen.

Door plannen natuurinclusief vorm te geven kan beter rekening worden gehouden met de bestaande biodiversiteit op locatieniveau en kunnen kansen worden benut voor herstel en aanleg van groen, natuur, water en landschapselementen. Ook kunnen daarbij onderwerpen als het inpassen van nestgelegenheid en natuurvriendelijke verlichting aan de orde komen. Per saldo kan met deze benadering de kwaliteit van de leefomgeving worden versterkt.

3 – Windenergie, RES en regie op wind

De provincie wil het beleid voor windturbines in lijn brengen met de afspraken die in de zes RES'sen worden gemaakt. Dat is een logisch streven. Echter, de RES'sen 1.0 schieten enorm tekort wat betreft benodigde opwekcapaciteit. Om dit in de RES'sen 2.0 te ondervangen is een aanvullende rol van de provincie hard nodig.

- In de RES'sen is aanvankelijk goed werk gemaakt van regionaal ontwerpen, op basis van de kenmerken van het gebied. In de fase van besluitvorming rond de RES'sen zijn lokale en korte termijnbelangen overheersend geweest. Daardoor zijn zoekgebieden voor wind onvoldoende in de RES'sen opgenomen.
- De voor een optimale netinpassing ideale verhouding van 1 : 1 in opgesteld vermogen tussen wind- en zonneenergie is losgelaten. In alle RES'sen is het geplande aandeel zonne-energie véél groter. Deze verhouding is bijzonder ongunstig.
- Om de Gelderse ambitie voor duurzame energie-opwekking te behalen, zijn enkele stevige energieclusters nodig. Energielandschappen, met een combinatie van wind en zon (en opslag of slimme benutting ter plekke) en bijbehorende investering in een flankerende aanpak voor gebiedsversterking. De huidige RES-plannen voorzien niet in dergelijke relatief grote energieclusters, ook niet in regio's waar wel potentie aanwezig is, zoals een mogelijke A15-energiecorridor. Hier zien we nu slechts kleine en versnipperde initiatieven en zeggen gemeenten verder 'nee', soms tegen extra wind, soms tegen een slimme combinatie met zon.

- In diverse gemeenten met veel ruimte voor windenergie is één zoekgebied overgebleven, met niet altijd een logische onderbouwing en met soms niet-realistische beperkingen zoals een maximale tiphoogte van 150 meter.
- In andere gemeenten of regio's is als gevolg van beperkingen door verstedelijking, natuur of overige waarden juist weinig ruimte voor wind- en soms ook zonneparken. Hier inzetten op projecten met slechts enkele windturbines, met wél een grote ruimtelijke impact, lijkt ons hier niet altijd verstandig.
- Het realiseren van extra capaciteit op het elektriciteitsnet is een uitdaging. Alleen op basis van kansrijke projectlocaties kunnen Liander (en Tennet) goed onderbouwd en slim gefaseerd investeren in versterking van het elektriciteitsnet. Enkele stevige energieclusters verdienen daarbij prioriteit.

Het wordt een hele opgave om het RES-bod van de zes afzonderlijke regio's te verbeteren, zodat in Gelderland écht slim en effectief geïnvesteerd kan worden in de energietransitie. Wij voorzien dat de opgave voor Gelderland om enkele stevige energieclusters te programmeren (deels) regio-overstijgend zal zijn. Parallel aan de bovenregionale afstemming over wind rond de Veluwe, achten wij een bovenregionale aanpak nodig. Wij pleiten voor een regierol van de provincie hierin; de provincie zou in samenwerking met de RES-regio's, maar grensoverschrijdend, moeten zoeken naar dergelijke clusters. Dit proces zou parallel aan en in wisselwerking met de voorbereiding naar de RES'en 2.0 uitgevoerd moeten worden, zodat de zoekgebieden in de RES'en 2.0 opgenomen kunnen worden.

4 – Regionaal waterprogramma stuurt onvoldoende

Water stuurt is de titel van het Regionaal Waterprogramma. Maar het sturende karakter dat we van dit Regionaal Waterprogramma hadden verwacht, dat mist juist.

Doelen van de Europese Kaderrichtlijn Water gaan we niet halen. Terwijl de oorspronkelijke deadline al twee keer zes jaar is uitgesteld, van 2015 naar nu 2027, heeft slechts een paar procent van onze waterlichamen de status 'goed'. Hiermee zijn we de hekkensluiter van de gehele Europese Unie.

Nederland moet uiterlijk 22 maart 2022 een overtuigend aanvullend pakket KRW-maatregelen indienen in Brussel. Als dat niet gebeurt, stevenen we na de stikstofcrisis regelrecht af op een watercrisis. Wij vragen u om met spoed aanvullend beleid te ontwikkelen, met heldere doelen en met effectieve maatregelen. Maak daarbij helder welke taken bij welke overheid horen en werk dat samen met deze overheden uit.